

Валентина Піскун

Київ (Україна)

МИХАЙЛО ЄРЕМІЇВ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ТА ЙОГО РОЛЬ В УКРАЇНСЬКІЙ РЕВОЛЮЦІЇ

У своєму багатогранному житті Михайло Грушевський зустрічався, працював, спілкувався з багатьма людьми. Проте, лише незначна частина їх залишили свої спогади про Михайла Сергійовича. Серед небагатьох звернемо свою увагу на спогади Михайла Єреміїва, який і сам став у першій половині ХХ ст. непересічною особою в українському суспільному і політичному житті. І цінність його роздумів про Михайла Грушевського обумовлюється декількома факторами: 1) віковою різницею в 23 роки (тобто Єреміїв є представником іншого покоління, яке вже інакше сприймало все, що відбувалося в Україні); 2) близькістю знайомства, а, отже, враження особисті від спілкування; 3) можливістю порівняння з політичними діячами інших країн (Єреміїв – політичний емігрант, який більшу частину свого життя прожив у європейських країнах); 4) осмислюваністю писаного на відстані часу від зустрічей з Михайлом Грушевським, більше того на прохання історика Любомира Винара.

Постать Михайла Єреміїва упродовж ХХ ст. практично не досліджувалася істориками, обмежуючись лише скупими даними із довідкових видань. Лише в останні роки його особа як політика, дипломата, журналіста стала об'єктом дослідження Ірини Матяш. Взаємини ж Михайла Грушевського і Михайла Єреміїва потребують окремого історичного дослідження, а надто спогади останнього про визначного історика і державного діяча.

Хоча спогади і є суб'єктивним джерелом, вони все ж наświetлюють деталі тогочасних стосунків у середовищі українських по-

літичних діячів. Показують, через наближеність особи до подій, риси характеру, типи поведіння, можливості для ухвалення рішень політиками тощо. Загалом М. Єремійв залишив по собі праці, в яких міститься важлива інформація з життя і діяльності М. Грушевського: «За лаштунками Центральної Ради (Сторінки зі споминів)»; «Є. Коновалець на тлі української визвольної боротьби» у книзі «Коновалець Є. та його доба»; Незакінчений спогад Михайла Єремійва «Як я зробився дипломатом».

Достовірність спогадів М. Єремійва про М. Грушевського обумовлюється близьким знайомством і спільною працею в Українській Центральній Раді. Упродовж 1917–1918 рр. він працював головним редактором органу УЦР – газети «Вісти з Української Центральної Ради», був співредактором партійного часопису УСДРП «Робітнича газета». М. Єремійв високо оцінює організаційні здібності М. Грушевського, його неймовірну працездатність. «Але головна сила його була не в його виняткових особистих здібностях, чи його працьовитості, а в його величезній ерудиції й детально виробленому історичному світогляду. Поміж нас не бракувало ні людей освічених, ні знавців історії, але ні один з них не дорівнювався М.С. Грушевському в умінні доточити свій історичний світогляд до біжучої хвилі і він з того повністю скористав, щоб довести той дрантивий, нашвидку збитий корабель Центральної Ради, через всі революційні та воєнні пороги, аж до 22 січня, що було кульмінаційним пунктом його політичної кар'єри». М. Єремійв з особливою повагою до М. Грушевського підкреслив, що «ці десять місяців моєї співпраці за одним столом з М. С. Грушевським, були для мене варті всіх університетів світу».

Список основних джерел та літератури:

1. Верстюк В. Діячі Української Центральної Ради. Бібліографічний довідник / В. Верстюк, Т. Осташко. – К., 1998.
2. Грушевський М. Спомини / М. Грушевський // Київ. – 1989. – № 10.
3. Єремійв М. За лаштунками Центральної Ради (Сторінки зі споминів) / М. Єремійв // Український історик. – 1968. – № 1-4.

4. Незакінчений спогад Михайла Єремїїва «Як я зробився дипломатом» // Матяш І. Дипломатична кар'єра та еміграційне буття Михайла Єремїїва // Режим доступу : <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertnadumka/view/article/diplom>

5. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали у двох томах. – К. : Наукова думка, 1996. – Т. 1 : 4 березня – 9 грудня 1917 р.